

Stichting Leerstoel
De **kerk** in de context van de **islam**

2025

**Jaarverslag
en jaarrekening 2025**

1. Algemeen

De stichting Leerstoel stelt zich conform haar statuten ten doel een leerstoel op te richten en in stand te houden met als leeropdracht het vanuit evangelisch perspectief bestuderen van en lesgeven over de theologische uitdagingen voor de christelijke gemeenschap in de context van de islam.

Daartoe ondersteunt de stichting de Leerstoel Kerk en Theologie met een bijzondere aandacht voor de Islam aan de Protestantse Theologische Universiteit in Utrecht, waaraan Professor dr. B.G.J. Reitsma verbonden is. Daarnaast is een onderzoeksassistent in dienst van de Stichting, in de persoon van Mevrouw Drs. Erika van Nes-Visscher.

Werkzaamheden van professor Reitsma

Het werk van professor Reitsma kon ook in 2025 goede voortgang vinden.

In kort bestek bestonden professor Reitsma's werkzaamheden uit:

- Onderzoek en publicaties
- Onderwijs aan de Protestantse Theologische Universiteit (PThU) en ander academische instellingen
- Begeleiding van BA, MA en PhD studenten aan de PThU en de Vrije Universiteit Amsterdam (VU)
- Overige academische activiteiten, onder andere in de rol van hoofd van de Graduate School van de PThU

In hoofdstuk 3 van dit jaarverslag is het werk in meer detail beschreven.

Continuïteit van de Leerstoel

De leerstoel is met ingang van het academisch jaar 2023-2024 is gevestigd aan de PThU als een 'sponsored chair'. Professor Reitsma is voor 1,0 fte in dienst van de PThU als hoogleraar 'Kerk en Theologie in de context van Islam' waarbij de Stichting zich bereid heeft verklaard de leerstoel voor een omvang van 0,4 fte mede te financieren (sponsoring) onder de conditie dat deze middelen ten minste worden ingezet voor het uitvoeren van onderzoeksprojecten die bijdragen aan de doelstelling van de Stichting.

Financiering leerstoel

De leerstoel wordt gefinancierd door bijdragen van de vaste participanten, fondsen en stichtingen. In 2023 heeft de Stichting Paradosis een onderzoeksproject goedgekeurd voor de periode 2023 t/m 2026. Het bestuur spreekt zijn dankbaarheid uit voor deze steun en voor de bijdragen van diverse andere stichtingen die (delen van) het werk van de Leerstoel mogelijk maken. Daarnaast zijn wij onze vaste participanten erkentelijk voor de continuïteit die zij bieden met hun jaarlijkse bijdragen.

Participanten

Partijen die zich aan de St. Leerstoel hebben verbonden zijn:

Missie Nederland

Nederlandse Zendingsraad

Open Doors Nederland (ODNL)

Gereformeerde Zendingbond (GZB)

Vertegenwoordigers uit deze organisaties participeren in het bestuur van de stichting.

Bestuur

Het bestuur bestond in 2025 uit:

J.C. Wessels	- onafhankelijk voorzitter
M. van den Boogaart	- namens de GZB, penningmeester
G. van den Toren - Lekkerkerker	- namens de Nederlandse Zendingsraad
A.R. Yakubu	- namens Missie Nederland
M. Dees	- namens Open Doors Nederland

2. Financiële verantwoording en begroting 2025

Staat van baten en lasten

	2024	2025	2025	2025
	Realisatie	Begroting	Realisatie	Afwijking
LASTEN				
Personeelskosten				
1 Salaris Hoogleraar (0,5 fte t/m augustus 2023)	-	-	-	-
2 Salaris Projectleider/onderzoeker (0,4 fte)	28,905	29,800	30,491	-691
3 Sociale lasten	4,364	5,000	4,668	332
4 Pensioen ABP (werkgever + werknemer deel)	4,105	5,700	4,278	1,422
5 Verzuimverzekering	1,325	1,490	1,420	70
	38,700	41,990	40,857	1,134
Sponsoring Leerstoel PThU				
6 Bijdrage leerstoel prof. dr. Bernhard Reitsma aan PThU (0,4 fte)	66,833	79,319	74,428	4,891
	66,833	79,319	74,428	4,891
Onderzoeksproject Paradosis				
7 Project management onderzoeksproject	3,693	2,450	-	2,450
8 Conferentiekosten (reis en verblijfskosten)	244	2,500	2,224	276
9 Overige netwerkkosten	284	2,000	-	2,000
10 Publicaties (vanuit bestemmingsfonds publicaties)	-	-	10,451	-10,451
	4,221	6,950	12,675	-5,725
Administratieve kosten				
11 Boekhouding, salarisadministratie en bankkosten	643	750	668	82
	643	750	668	82
Leerstoel gerelateerde kosten				
12 Reiskosten woon-werk	-	750	168	582
13 Studie- en werkkosten	-	1,500	-	1,500
	-	2,250	168	2,082
Kosten Stichting				
14 Kosten bestuur + bureau	93	500	295	205
15 Inhuur secretariaat bestuur leerstoel	1,200	1,500	1,325	175
16 Website + brochure	694	250	804	-554
	1,988	2,250	2,424	-174
LASTEN TOTAAL	112,384	133,509	131,219	2,290
BATEN				
Bijdragen vaste participanten				
17 Stichting Open Doors	7,500	7,500	15,000	7,500
18 GZB	12,500	15,000	15,000	-
19 Extra bijdrage OD en GZB of bijdrage andere participanten	-	2,500	-	-2,500
	20,000	25,000	30,000	5,000
Donateurs en overige baten				
20 Stichting De Pagter Fonds	-	-	-	-
21 Stichting Filadelfia	-	-	-	-
22 Stichting Meijers-Van Meer	-	-	5,000	5,000
23 Stichting Paradosis	88,600	92,750	92,750	-
24 Diverse stichtingen/fondsen	-	10,000	1,000	-9,000
25 Pro Religione et Libertate	-	-	-	-
26 Baretvergoeding VU	-	-	-	-
	88,600	102,750	98,750	-4,000
BATEN TOTAAL	108,600	127,750	128,750	1,000
SALDO VAN BATEN EN LASTEN	-3,784	-5,759	-2,469	3,290

Toelichting staat van baten en lasten

- Sinds september 2023 is prof.dr. B.J.G. Reitsma als hoogleraar in dienst van de PThU. Met de PThU is afgesproken dat de stichting gedurende vijf jaar (tot en met augustus 2028) 40% van de kosten van de leerstoel zal sponsoren. Hiervoor is een overeenkomst opgesteld.
- Voor 40% van zijn tijd zet prof. Reitsma zich in voor een meerjarig onderzoeksproject met de titel

“The Identity and Calling of the Church as Minority in the context of Islam”. Dit onderzoek loopt van 2023-2026 wordt voor een belangrijk deel gefinancierd door de Stichting Paradosis.

- In het kader van het onderzoeksproject is Erika van Nes-Visscher in dienst van de stichting als onderzoeker.
- We sloten het jaar 2025 af met een tekort van ongeveer 2.500 EUR, terwijl een tekort van bijna 5.800 EUR was begroot. Een verschil dus van ongeveer 3.300 EUR.
- Belangrijkste verklaringen voor dit verschil waren:
 - We hebben 1.000 EUR meer ontvangen dan begroot.
 - We ontvingen in 2025 van de stichting G.J. Brink Fonds 1.000 EUR naast de reeds toegezegde 5.000 EUR van de stichting Meijers van Meer.
 - We zijn dankbaar voor de verhoging van de bijdragen door de vaste participanten Open Doors (van 7.500 naar 15.000 EUR) en GZB (van 12.500 naar 15.000 EUR)
 - We gaven 2.300 EUR minder uit dan begroot. Dit kan als volgt worden verklaard:
 - De personeelskosten waren 1.100 EUR lager dan begroot, met name omdat de benodigde pensioenbijdragen lager waren dan begroot.
 - De bijdrage aan de PThU was ongeveer 4.900 EUR lager dan begroot. Dit wordt verklaard uit het feit dat voor de begroting werd gerekend met verwachte gemiddelde totale loonkosten over 5 jaar, terwijl de uiteindelijk factuur gebaseerd is op werkelijke loonkosten.
 - Voor het onderzoeksproject kwamen de directe kosten 5.700 EUR hoger uit dan begroot. Dit is als volgt te verklaren:
 - Voor het project was gerekend met de inzet van een project management consultant voor 4.5 dagen. Omdat het project goed loopt, is zijn inzet in 2025 zeer beperkt geweest en daarom niet gefactureerd.
 - Vanuit de leerstoel wordt gewerkt aan het opzetten van een netwerk van Christian Theologians in Islamic Context (CTIC). De bijeenkomsten worden voorbereid door een vrijwilliger en zijn tot nu toe online gehouden. Daardoor zijn er geen kosten gemaakt
 - Voor publicaties werd bijna 10.500 EUR aan meer kosten gemaakt. Dit kwam doordat de factuur voor de Open Access publicatie van 2026 (bij Taylor&Francis) al in 2025 moest worden betaald. Verder werd de inaugurele rede van prof. Reitsma in het Engels vertaald.
 - We gaven aan reis, studie- en werkkosten 2.000 EUR minder uit dan begroot. Dit komt omdat Erika van Nes volledig vanuit huis werkt.
- Het tekort van 2.500 EUR laten we ten laste komen van de algemene reserve. Daarmee komt deze op een stand van 6.537 EUR. Naast deze reserve is er een bestemmingsreserve voor eventuele te betalen transitievergoeding van 4.200 EUR.
- Het totaal saldo van de reserves is gedaald van 13.206 EUR eind 2024 naar 10.737 EUR eind 2025.

Balans

Bedragen in Euro		2024	2025
		31/12/2024	01/01/2025
ACTIVA / DEBET			
	Vorderingen		
1	Openstaande vordering	12,500	-
2	Liquide middelen	104,355	19,732
		116,855	19,732
BALANS TOTAAL		116,855	19,732
PASSIVA / CREDIT			
	Eigen Vermogen		
3	Eigen Vermogen Stichting	6,016	6,016
4	Bestemmingsreserve - Algemene reserve instandhouding	9,006	6,537
5	Bestemmingsreserve - Project publicaties	-	-
6	Bestemmingsreserve - Transitievergoedingen	4,200	4,200
		19,222	16,753
	Kortlopende schulden		
7	Crediteuren	2,182	2,978
8	Nog te betalen kosten	95,451	-
		97,633	2,978
BALANS TOTAAL		116,855	19,731

Toelichting balans

- Liquide middelen betreft het banksaldo per 31-12-2024 op de rekeningen courant bij ABN AMRO.
- De bestemmingsreserves zijn het resultaat van de verdeling van de exploitatieresultaten van de afgelopen jaren.
- De post crediteuren is licht toegenomen. Het betreft reserveringen voor vakantiegeld en sociale lasten

3. Inhoudelijk jaarverslag 2025

Het afgelopen jaar heeft een aantal kernmomenten gekend. Allereerst het verder opvolgen van de expertmeeting van november 2024, over *de identiteit en roeping van de christelijke gemeenschap als minderheid in de context van de islam*. Dat betreft het stroomlijnen, peer-reviewen en redigeren van de diverse bijdragen, het schrijven en redigeren van de bijdrage van de leerstoelhouder en de onderzoeker en het afstemmen van het project met de uitgever. Daarnaast is er nagedacht over een vervolg onderzoeksplan, door middel van gesprekken met diverse partners en experts op het onderzoeksgebied van de leerstoel. Dit is ook gedaan met het oog op mogelijke financiering na augustus 2026. Voor 2026 staat ook een publieksevent op het programma, waarop het boek gepresenteerd zal worden. Daarover zijn plannen gemaakt.

Een belangrijk lange termijn project is het vormen van een netwerk van Christelijke Theologen in Islamitische Contexten (Christian Theologians in Islamic Contexts, CTIC, zie meer onder vooruitblik). In 2025 is een eerste start gemaakt met regelmatige ontmoetingen online, waarvoor een kleine stuurgroep is gevormd.

Naast dit onderzoeksproject, heeft de leerstoelhouder begin 2025 zijn inaugurele rede gehouden onder de titel: *A Clash of Civilizations Revisited. Kerk, Christelijke Theologie en 'de' Islam*. Hierin zijn de grondlijnen van het onderzoek geschetst en is vooral aandacht gevraagd voor de bijzondere positie van moslims die Jezus zijn gaan volgen. Hun positie kenmerkt zich door een zekere mate van liminaliteit. Zij voelen zich niet langer onderdeel van hun islamitische context, maar kunnen zich ook niet helemaal thuis voelen in de wereldwijde (door het Westen gestempelde) christelijke gemeenschap en proberen zo vorm te geven aan hun christelijk geloof in deze liminale context. Die situatie herinnert de christelijke gemeente eraan dat zij in zekere zin altijd liminaal is, levend tussen de tijden als 'resident aliens'. Dat kleurt de identiteit en roeping van de christelijke gemeenschap als minderheid in de context van de islam. Daarmee zou de kerk ook een Clash of Civilizations moeten kunnen overstijgen.

Een derde aspect van 2025 is de rol van de leerstoelhouder als hoofd van de Graduate School, waarin hij verantwoordelijk is voor de opleiding van promovendi. In Januari werden in dat kader de zogeheten Graduate School onderwijsdagen gehouden en in het najaar de Initiële Fase van de Graduate School (IGS), waarbij zo'n 30 nieuwe promovendi deelnamen. Het thema van de GS dagen was de positie van de onderzoeker in het onderzoek, welke rol speelt spiritualiteit en biografie in het doen van onderzoek. De hoofdlezing had als invalshoek eveneens de identiteit van Muslim Background Believers ter illustratie en uitwerking van de vragen die bij het thema komen kijken. Op dit moment telt de PThU bijna 90 promovendi, waarvan een deel als AiO.

Een vierde aandachtspunt was het onderwijs.

Het gaat om de volgende modules:

- Ba: onderzoeksplan II (joint Ba met VU)
 Jodendom/Islam (Ba, PThU)
 Theological Concepts and Methods (joint Ba RUG)
- PreMa: Jodendom/Islam
- Ma: Theologie van de Cultuur wereldwijd (afroeden)
 Ontwerp Leidinggeven met visie
- IGS docent Research Design en begeleiding seminariegroepen

Gastcolleges waren er

TUU: Ba: Godsdienstwetenschap (5 uur, islam)

ETF: Ba: module islam

VU: Leiderschap en het interreligieuze gesprek/de multireligieuze samenleving: aan ambtsopleiding Centrum voor Islamitische Theologie.

Tot slot waren er activiteiten ten dienste van de PThU als geheel: adviseur (secundus) voor de synode van de PKN, lidmaatschap Examencie. Ba/Ma, redactielid PThUnie, vertegenwoordiger van de PThU voor Netherlands Indonesian Consortium Muslim Christian Relations (NICMCR), stuurgroep lid van CCBI (Centre for Contextual Biblical Interpretation), lid van Werkgroep Ontmoeting Moslims van de PKN.

Meer details over de uitkomsten van het werk van de leerstoel zijn te vinden in het academisch jaarverslag dat als bijlage bij dit jaarverslag is toegevoegd.

4. Vooruitblik 2026

Het komende jaar zal in het teken staan van het ontwerpen van een onderzoeksvoorstel dat voortbouwt op het onderzoek tot nu toe en de financiering daarvan. Op dit moment zijn er een aantal aspecten die op de voorgrond treden, zoals 'vanishing and emerging churches' in het Midden Oosten: Churchformation en leiderschapsontwikkeling van de kerk in de context van de islam, de ontwikkelingen in de MBB gemeenschap en de vorming van Theologische gekwalificeerde leiders, liminaliteit. In gesprekken is de onbenoemde olifant in de kamer, de (theologische) positie van 'Israël' als volk en als land. Dit zal zijn definitieve vorm krijgen in 2026, in overleg met de partners van de leerstoel, mogelijke sponsors en de PThU.

Een belangrijk aandachtspunt dit jaar is de verdere vorming van een netwerk van academische theologen in islamitische contexten (Christian Theologians in Islamic Contexts (CTIC)).

In 2026 zal de leerstoelhouder opnieuw onderwijs geven op Ba, PreMa en Ma niveau.

Het gaat om de volgende modules:

Ba: Jodendom/Islam (Ba, PThU)
Theological Concepts and Methods (joint Ba RUG)
PreMa: Jodendom/Islam
Ma: Theology of Interreligious Encounter and Witness
Leidinggeven met visie
Stagebegeleiding van 7 studenten.
IGS Docent Research Design en begeleider seminargroups

Betrokkenheid bij de TUU, VU en ETF zal worden voortgezet.

De werkzaamheden als hoofd van de Graduate School, zullen worden voortgezet. Daarnaast zal de Leerstoelhouder Dr. Heleen Zorgdrager opvolgen als voorzitter van de Leerstoelgroep Interculturele Theologie en Missiologie. Aangezien dat een tijdsinvestering vraagt van (formeel) 0.15% zal in de overige activiteiten gesneden moeten worden. Dat zal begin van het nieuwe jaar worden bekeken, maar de verwachting is dat lidmaatschap Examencie Ba/Ma zal worden beëindigd, de overige betrokkenheid als redactielid PThUnie, als vertegenwoordiger van de PThU voor Netherlands Indonesian Consortium

Muslim Christian Relations (NICMCR), als stuurgroep lid van CCBI (Centre for Contextual Biblical Interpretation) en als lid van Werkgroep Ontmoeting Moslims van de PKN) met beperkte inzet zal worden voortgezet. De leerstoelhouder zal nog wel als adviseur (secundus) voor de synode van de PKN beschikbaar blijven. Ook betrokkenheid bij onderwijs in Ba en Ma zal opnieuw tegen het licht gehouden worden, waarbij de vakken die dicht bij de essentie van de onderzoeksopdracht van de leerstoelhouder liggen voorrang krijgen (Jodendom/Islam in Ba en Prema en onderwijs in de IGS).

Het komende jaar zal ook de publicatie verschijnen met bijdragen van de expertmeeting en gepresenteerd worden op een studiemiddag op 29 mei, met medewerking van Ds. Beppie Wessels-Schuurman (Havenkerk Den Haag), Dr. Kees van Ekris (scriba PKN). Het netwerk van het project van de PKN 'Toekomstgericht Kerk Zijn' wordt hier actief bij betrokken.

Daarnaast schrijft de leerstoelhouder minstens 1 wetenschappelijk artikel voor IslamoChristiana en zijn er twee andere projecten waarover de Leerstoelhouder in gesprek is 1. Een publicatie over kerk zijn als minderheid en het (profetisch) spreken van de kerk in een gepolariseerde samenleving 2. Voorbeelden van interreligieus samenleven/werken met het oog op een publicatie voor onderwijs aan theologie studenten (in samenwerking met Pretoria Universiteit).

Dit komende jaar zal er ook verder aandacht gegeven worden aan het netwerk CTIC, Christian Theologians In Islamic Contexts. Dit netwerk is bedoeld als een community van christelijke theologen met een christelijke achtergrond en christelijke theologen met een moslimachtergrond. Doel van dit netwerk is tweeledig: 1. Academische vorming, uitwisseling en toerusting. Door senior en junior theologen samen te brengen voor theologische uitwisseling en gezamenlijk onderzoek ontstaat er een interessant leerproces. Juist de wederkerigheid tussen deze groepen theologen leidt tot nieuwe projecten en inzichten. 2. Fellowship, de ontmoeting van hart tot hart als gelovige wetenschappers. Er is hierover nauw contact met Hikmapartnership/Word of Life en met Ekkios (Bisschop Yassir Eric). Een belangrijk aspect voor het komende jaar is te zien op welke wijze dit netwerk zich verhoudt tot een nieuw initiatief van ICETE om een netwerk te starten van verschillende opleidingen en organisaties die zich bezighouden met theologische vorming van MBBs. Dat vraagt zorgvuldige afweging, of het zinvol is om een subgroup/committee van deze community te worden of op andere wijze zelfstandig in verbinding te blijven met ICETE. Voorlopig stellen we ons hierin terughoudend op.

De leerstoelhouder heeft een verlangen dat er aan de PThU meer ruimte ontstaat voor interculturele theologie, missiologie en met name de (theologische) interactie met islamitische theologen in Nederland en daarbuiten. Uit gesprekken met de contacten die er zijn met de Islamic University of Applied Sciences Rotterdam, het Centrum voor Islamitische Theologie aan de VU en de Universiteit Leiden, zou het de moeite waard zijn te exploreren wat er gezamenlijk gedaan kan worden m.b.t. colleges, masterclasses of onderzoeksprojecten. De verwachting is dat dit niet gelijk het komende jaar gestalte krijgt.

5. Begroting 2026

	2024	2025	2026
	Realisatie	Realisatie	Begroting
LASTEN			
Personeelskosten			
1 Salaris Hoogleraar (0,5 fte t/m augustus 2023)	-	-	-
2 Salaris Projectleider/onderzoeker (0,4 fte)	28,905	30,491	20,600
3 Sociale lasten	4,364	4,668	3,100
4 Pensioen ABP (werkgever + werknemer deel)	4,105	4,278	2,700
5 Verzuimverzekering	1,325	1,420	1,000
5a Transitievergoeding indien uitdienst per 31-8-2026 (conform contract)			4,200
	38,700	40,857	31,600
Sponsoring Leerstoel PThU			
6 Bijdrage leerstoel prof. dr. Bernhard Reitsma aan PThU (0,4 fte)	66,833	74,428	79,319
	66,833	74,428	79,319
Onderzoeksproject Paradosis			
7 Project management onderzoeksproject	3,693	-	2,990
8 Conferentiekosten (reis en verblijfskosten)	244	2,224	3,000
9 Overige netwerkkosten	284	-	2,500
10 Publicaties (vanuit bestemmingsfonds publicaties)	-	10,451	-
	4,221	12,675	8,490
Administratieve kosten			
11 Boekhouding, salarisadministratie en bankkosten	643	668	750
	643	668	750
Leerstoel gerelateerde kosten			
12 Reiskosten woon-werk	-	168	500
13 Studie- en werkkosten	-	-	500
	-	168	1,000
Kosten Stichting			
14 Kosten bestuur + bureau	93	295	500
15 Inhuur secretariaat bestuur leerstoel	1,200	1,325	1,500
16 Website + brochure	694	804	1,000
	1,988	2,424	3,000
LASTEN TOTAAL	112,384	131,219	124,159
BATEN			
Bijdragen vaste participanten			
17 Stichting Open Doors	7,500	15,000	15,000
18 GZB	12,500	15,000	15,000
19 Extra bijdrage OD en GZB of bijdrage andere participanten	-	-	-
	20,000	30,000	30,000
Donateurs en overige baten			
20 Stichting De Pagter Fonds	-	-	-
21 Stichting Filadelfia	-	-	-
22 Stichting Meijers-Van Meer	-	5,000	-
23 Stichting Paradosis	88,600	92,750	95,450
24 Diverse stichtingen/fondsen	-	1,000	10,000
25 Pro Religione et Libertate	-	-	-
26 Baretvergoeding VU	-	-	-
	88,600	98,750	105,450
BATEN TOTAAL	108,600	128,750	135,450
SALDO VAN BATEN EN LASTEN	-3,784	-2,469	11,291

Toelichting begroting 2026:

Belangrijkste aandachtspunten in de begroting van 2026 zijn:

- In 2026 loopt het onderzoeksproject "The Identity and Calling of the Church as Minority in the context of Islam" af, samen met de daaraan gekoppelde financiering van de stichting Paradosis. Er is een voorstel geschreven voor een vervolgonderzoek voor de periode 2026-2029. We zijn actief op zoek naar financiering voor dit onderzoek. Op dit moment is echter niet zeker dat deze financiering er

komt. Daarom is de begroting er rekening meegehouden dat we het contract met de toegevoegde onderzoeker moeten beëindigen. Hiervoor is een transitievergoeding gereserveerd.

- In 2026 organiseren we twee conferentie waarvoor we een bijdrage reserveren:
 - Een publieksconferentie voor de lancering van de wetenschappelijke publicatie vanuit het onderzoek van de periode 2023-2026.
 - Een conferentie voor het netwerk van Christian Theologians in Islamic Countries.
- We begroten in totaal 10.000 EUR aan donaties uit stichtingen waarbij we naast een algemene bijdrage aan de leerstoel specifiek willen werven voor een bijdrage aan de twee conferenties.

Bijlage 1 – Academisch jaarverslag 2025

Algemeen

Naam leerstoel:	: Kerk en theologie met als aandachtsveld islam (1,0)
Leeropdracht	: De interreligieuze en missionaire uitdaging van de islam voor de aard, positie, visie en roeping van de christelijke gemeente en de christelijke theologie.
Leerstoelhouder	: Dr. B. J.G. Reitsma
Onderzoeker	: Erika van Nes-Visscher (in dienst van Stichting Leerstoel de Kerk in de context van de islam)
Gevestigd door	: PThU en mede gefinancierd door de Stichting Leerstoel de kerk in de context van de islam
Gestart per	: 1-09-2023
Verslag opgesteld door	: Leerstoelhouder

Terugblik

Het afgelopen jaar heeft een aantal kernmomenten gekend. Allereerst het verder opvolgen van de expertmeeting van november 2024, over *de identiteit en roeping van de christelijke gemeenschap als minderheid in de context van de islam*. Dat betreft het stroomlijnen, peer-reviewen en redigeren van de diverse bijdragen, het schrijven en redigeren van de bijdrage van de leerstoelhouder en de onderzoeker en het afstemmen van het project met de uitgever. Daarnaast is er nagedacht over een vervolg onderzoeksplan, door middel van gesprekken met diverse partners en experts op het onderzoeksgebied van de leerstoel. Dit is ook gedaan met het oog op mogelijke financiering na augustus 2026. Voor 2026 staat ook een publieksevent op het programma, waarop het boek gepresenteerd zal worden. Daarover zijn plannen gemaakt.

Een belangrijk lange termijn project is het vormen van een netwerk van Christelijke Theologen in Islamitische Contexten (Christian Theologians in Islamic Contexts, CTIC, zie meer onder vooruitblik). In 2025 is een eerste start gemaakt met regelmatige ontmoetingen online, waarvoor een kleine stuurgroep is gevormd.

Naast dit onderzoeksproject, heeft de leerstoelhouder begin 2025 zijn inaugurele rede gehouden onder de titel: *A Clash of Civilizations Revisited. Kerk, Christelijke Theologie en 'de' Islam*. Hierin zijn de grondlijnen van het onderzoek geschetst en is vooral aandacht gevraagd voor de bijzondere positie van moslims die Jezus zijn gaan volgen. Hun positie kenmerkt zich door een zekere mate van liminaliteit. Zij voelen zich niet langer onderdeel van hun islamitische context, maar kunnen zich ook niet helemaal thuis voelen in de wereldwijde (door het Westen gestempelde) christelijke gemeenschap en proberen zo vorm te geven aan hun christelijk geloof in deze liminale context. Die situatie herinnert de christelijke gemeente eraan dat zij in zekere zin altijd liminaal is, levend tussen de tijden als 'resident aliens'. Dat kleurt de identiteit en roeping van de christelijke gemeenschap als minderheid in de context van de islam. Daarmee zou de kerk ook een *Clash of Civilizations* moeten kunnen overstijgen.

Een derde aspect van 2025 is de rol van de leerstoelhouder als hoofd van de Graduate School, waarin hij verantwoordelijk is voor de opleiding van promovendi. In Januari werden in dat kader de zogeheten Graduate School onderwijsdagen gehouden en in het najaar de Initiële Fase van de Graduate School (IGS), waarbij zo'n 30 nieuwe promovendi deelnamen. Het thema van de GS dagen was de positie van de onderzoeker in het onderzoek, welke rol speelt spiritualiteit en biografie in het doen van onderzoek. De hoofdlesing had als invalshoek eveneens de identiteit van Moslim Background Believers ter illustratie en uitwerking van de vragen die bij het thema komen kijken. Op dit moment telt de PThU bijna 90 promovendi, waarvan een deel als AiO.

Een vierde aandachtspunt was het onderwijs.

Het gaat om de volgende modules:

Ba:	onderzoekslab II (joint Ba met VU) Jodendom/Islam (Ba, PThU) Theological Concepts and Methods (joint Ba RUG)
PreMa:	Jodendom/Islam
Ma:	Theologie van de Cultuur wereldwijd (afroden) Ontwerp Leidinggeven met visie
IGS	docent Research Design en begeleiding seminariegroepen

Gastcolleges waren er

TUU:	Ba: Godsdienstwetenschap (5 uur, islam)
ETF:	Ba: module islam
VU:	Leiderschap en het interreligieuze gesprek/de multireligieuze samenleving: aan ambtsopleiding Centrum voor Islamitische Theologie.

Tot slot waren er activiteiten ten dienste van de PThU als geheel: , adviseur (secundus) voor de synode van de PKN, lidmaatschap Examencie. Ba/Ma, redactielid PThUnie, vertegenwoordiger van de PThU voor Netherlands Indonesian Consortium Muslim Christian Relations (NICMCR), stuurgroep lid van CCBI (Centre for Contextual Biblical Interpretation), lid van Werkgroep Ontmoeting Moslims van de PKN.

Vooruitblik

Het komende jaar zal in het teken staan van het ontwerpen van een onderzoeksvoorstel dat voortbouwt op het onderzoek tot nu toe en de financiering daarvan. Op dit moment zijn er een aantal aspecten die op de voorgrond treden, zoals 'vanishing and emerging churches' in het Midden Oosten: Churchformation en leiderschapsontwikkeling van de kerk in de context van de islam, de ontwikkelingen in de MBB gemeenschap en de vorming van Theologische gekwalificeerde leiders, liminaliteit. In gesprekken is de onbenoemde olifant in de kamer, de (theologische) positie van 'Israël' als volk en als land. Dit zal zijn definitieve vorm krijgen in 2026, in overleg met de partners van de leerstoel, mogelijke sponsors en de PThU.

Een belangrijk aandachtspunt dit jaar is de verdere vorming van een netwerk van academische theologen in islamitische contexten (Christian Theologians in Islamic Contexts (CTIC)).

In 2026 zal de leerstoelhouder opnieuw onderwijs geven op Ba, PreMa en Ma niveau.

Het gaat om de volgende modules:

Ba:	Jodendom/Islam (Ba, PThU) Theological Concepts and Methods (joint Ba RUG)
PreMa:	Jodendom/Islam
Ma:	Theology of Interreligious Encounter and Witness Leidinggeven met visie Stagebegeleiding van 7 studenten.
IGS	Docent Research Design en begeleider seminariegroepen

Betrokkenheid bij de TUU, VU en ETF zal worden voortgezet.

De werkzaamheden als hoofd van de Graduate School, zullen worden voortgezet. Daarnaast zal de Leerstoelhouder Dr. Heleen Zorgdrager opvolgen als voorzitter van de Leerstoelgroep Interculturele Theologie en Missiologie. Aangezien dat een tijdsinvestering vraagt van (formeel) 0.15% zal in de overige activiteiten gesneden moeten worden. Dat zal begin van het nieuwe jaar worden bekeken,

maar de verwachting is dat lidmaatschap Examencie Ba/Ma zal worden beëindigd, de overige betrokkenheid als redactielid PThUnie, als vertegenwoordiger van de PThU voor Netherlands Indonesian Consortium Muslim Christian Relations (NICMCR), als stuurgroep lid van CCBI (Centre for Contextual Biblical Interpretation) en als lid van Werkgroep Ontmoeting Moslims van de PKN) met beperkte inzet zal worden voortgezet. De leerstoelhouder zal nog wel als adviseur (secundus) voor de synode van de PKN beschikbaar blijven. Ook betrokkenheid bij onderwijs in Ba en Ma zal opnieuw tegen het licht gehouden worden, waarbij de vakken die dicht bij de essentie van de onderzoeksopdracht van de leerstoelhouder liggen voorrang krijgen (Jodendom/Islam in Ba en Prema en onderwijs in de IGS).

Het komende jaar zal ook de publicatie verschijnen met bijdragen van de expertmeeting en gepresenteerd worden op een studiemiddag op 29 mei, met medewerking van Ds. Beppie Wessels-Schuurman (Havenkerk Den Haag), Dr. Kees van Ekris (scriba PKN). Het netwerk van het icoon project van de PKN Toekomstgericht Kerk Zijn wordt hier actief bij betrokken.

Daarnaast schrijft de leerstoelhouder minstens 1 wetenschappelijk artikel voor IslamoChristiana en zijn er twee andere projecten waarover de Leerstoelhouder in gesprek is 1. Een publicatie over kerk zijn als minderheid en het (profetisch) spreken van de kerk in een gepolariseerde samenleving 2. Voorbeelden van interreligieus samenleven/werken met het oog op een publicatie voor onderwijs aan theologie studenten (in samenwerking met Pretoria Universiteit).

Dit komende jaar zal er ook verder aandacht gegeven worden aan het netwerk CTIC, Christian Theologians In Islamic Contexts. Dit netwerk is bedoeld als een *community* van christelijke theologen met een christelijke achtergrond en christelijke theologen met een moslimachtergrond. Doel van dit netwerk is tweeledig: 1. Academische vorming, uitwisseling en toerusting. Door senior en junior theologen samen te brengen voor theologische uitwisseling en gezamenlijk onderzoek ontstaat er een interessant leerproces. Juist de wederkerigheid tussen deze groepen theologen leidt tot nieuwe projecten en inzichten. 2. Fellowship, de ontmoeting van hart tot hart als gelovige wetenschappers. Er is hierover nauw contact met Hikmapartnership/Word of Life en met Ekkios (Bisschop Yasir Eric).

Een belangrijk aspect voor het komende jaar is te zien op welke wijze dit netwerk zich verhoudt tot een nieuw initiatief van ICETE om een netwerk te starten van verschillende opleidingen en organisaties die zich bezighouden met theologische vorming van MBBs. Dat vraagt zorgvuldige afweging, of het zinvol is om een subgroup/committee van deze community te worden of op andere wijze zelfstandig in verbinding te blijven met ICETE. Voorlopig stellen we ons hierin terughoudend op.

In het kader van dit netwerk heeft de onderzoeksmedewerker deelgenomen aan een conferentie voor MBBs in Thailand.

De leerstoelhouder heeft een verlangen dat er aan de PThU meer ruimte ontstaat voor interculturele theologie, missiologie en met name de (theologische) interactie met islamitische theologen in Nederland en daarbuiten. Uit gesprekken met de contacten die er zijn met de Islamic University of Applied Sciences Rotterdam, het Centrum voor Islamitische Theologie aan de VU en de Universiteit Leiden, zou het de moeite waard zijn te exploreren wat er gezamenlijk gedaan kan worden m.b.t. colleges, masterclasses of onderzoeksprojecten. De verwachting is dat dit niet gelijk het komende jaar gestalte krijgt.

Publicaties, papers, gastcolleges, lezingen en interviews

Zie bijlage 2

Begeleiding promovendi

Het afgelopen jaar is de leerstoelhouder gestart met een researchgroup, bestaande uit zijn promovendi, en enkele anderen die een promotie traject overwegen.

In het verslagjaar zijn in totaal 10 promovendi begeleid. Gedurende het jaar hebben 2 promovendi hun promotietraject beëindigd. Daarnaast zijn gesprekken gevoerd met 4 potentiële promovendi die interesse hebben getoond in het starten van een promotietraject.

Onderwijs

Zie bijlage 3

Onderzoek

Het onderzoek van de leerstoel richt zich op de vraag naar de identiteit en de roeping van de christelijke gemeente als minderheid in de context van de islam, met sensitiviteit voor de vragen van lijden, vervolging en ballingschap. Dit onderzoek vindt plaats in nauwe samenwerking met christelijke theologen met een christelijke achtergrond en met christelijke theologen met een moslim achtergrond. Met name de laatste groep kenmerkt zich door een sterke zoektocht naar identiteit, aangezien moslims die Jezus gaan volgen vaak gemarginaliseerd zijn, zowel in hun oude context van de islam, als in de nieuwe context van het christendom. Zij voelen zich vreemdeling en hun positie is te karakteriseren als 'liminaal'. Zij leven op de drempel (limen) van twee werelden. Het samen optrekken van beide groepen in dit onderzoeksproject is inspirerend voor allen, aangezien de vragen van de kerk als minderheid in de context van de islam ook resoneren in de context van het seculiere westen. Het gaat om twee totaal verschillende realiteiten, maar er is wel resonantie.

In dit project is de eerste cirkel (De expertmeeting die gehouden van 13 en 14 november 2024) afgerond en wordt de tweede (De publicatie van de bijdragen van deze meeting) in 2026 afgerond. De derde cirkel zal het komende jaar verder uitgebouwd moeten worden (CTIC) De leerstoel faciliteert dit in eerste instantie, maar het moet gedragen worden samen met theologen uit de niet westerse wereld (zie verder onder vooruitblik).

Overige academische activiteiten PThU

- Als hoofd van de Graduate School (GS) van de PThU heeft de leerstoelhouder – naast de reguliere gang van zaken als beoordelen van individuele situaties en lopende zaken –
 - Regelmatig overleg gehad met secretariaat GS
 - De herstructurering van het (het beleid van) de GS verder vorm gegeven (wat door het tijdelijk wegvallen van ondersteuning vanuit de GS vertraagd is)
 - de processen van de GS gestroomlijnd
 - de toelatingscie. van de GS voorgezet, in januari, juni en september.
 - de ambtelijk secretaris van het CvB ondersteund in het herschrijven van het promotiereglement
 - de zogeheten Initial Graduate School, voor aankomende promovendi, georganiseerd en geleid (en bijdrage geleverd aan het onderwijs van de IGS).
 - regelmatig overleg gehad met het Middle East Graduate Theological Consortium (MEGTC) over de invulling van de samenwerking.
 - Deelgenomen aan de Toelatingscie. van het MEGTC, ter beoordeling van nieuwe kandidaten (uiteindelijk 4 in totaal). Deze kandidaten hopen in 2026 de IGS te gaan volgen)
 - Overleg gevoerd met de PhD council over diverse praktische en principiële zaken
 - Overleg met NOSTER over de precieze afspraken tussen PThU en NOSTER.
 - Overleg gevoerd met SDE (Theo Pleizier) over organisatie GS in 2026).

- De leerstoelhouder heeft de rector vervangen bij de promotie van Ten Hoopen.

De leerstoelhouder heeft geparticipeerd in verschillende academische activiteiten in verband met zijn werkzaamheden aan de PThU:

- Participatie in de Graduate School onderwijsdagen (15, 16 januari).
- Reguliere bijeenkomsten College van Promoties
- Vergaderingen van de Leerstoelgroep en daarmee samenhangende werkzaamheden en van de retraite van de leerstoelgroep
- Bijwonen opening academisch jaar
- Bijwonen inauguratie prof. Lieve Teugels
- Bijwonen van de reguliere medewerkersbijeenkomsten.
- Participatie in IBTSC Colloquium i.v.m. begeleiding Chaden Hani.
- Participatie in docentenbijeenkomsten.

Bestuur- en organisatie

De leerstoelhouder

- Is redactielid van PThUnie
- Is vertegenwoordiging van de PThU in het consortium NICMCR (*Netherlands-Indonesia Consortium for Muslim-Christian Relations*).
- Heeft geparticipeerd in meerdere bestuursvergaderingen en overleggen in het kader van de stichting Leerstoel.
- Heeft samen met onderzoeker de voorlopige resultaten van het onderzoek en de plannen voor de laatste periode gepresenteerd in een ontmoeting met de sponsor.
- Is afgevaardigde geweest op de kleine synode van de PKN op 30 oktober 2025.

Overige punten van belang

Met betrekking tot de partners van de stichting leerstoel de kerk in de context van de islam heeft de leerstoelhouder

- Een gesprek gehad met nieuwe directeur OD, Marc de Graaf over de relatie ODNl tot de stichting.
- werkzaamheden verricht voor de website van de leerstoel www.kerk-islam.nl/www.church-islam.nl
- de Open Doors-dag bezocht en de GZB dag
- een bijdrage geleverd aan het afscheid van de directeur van Open Doors, Maarten Dees
- een bijdrage geleverd aan een retraite met zendingswerkers van de GZB over roeping.
- Bijdrage geleverd aan bezinning over Israël en de Palestijnse gebieden, Palestijnse Christenen, voor NGO die werkt met christenen als minderheid.

Daarnaast heeft de leerstoelhouder

- geparticipeerd in de startontmoeting van ICETE MBB theological formation netwerk.
- zitting genomen in de beoordelingscommissie voor de dissertatie van Joel Hartmann, aan de ETF in Leuven, met als titel *Ecclesial Identity Formation among Christian Converts from Islam in Muslim-majority Regions: A Missiological Study on the Discourse of the Leadership of 'Communio Messianica*. Hij heeft ook deelgenomen aan de oppositie bij de verdediging van de dissertatie.
- als redactielid van het theologisch tijdschrift Inspirare redactionele werkzaamheden verricht en meerdere vergaderingen bijgewoond. Bereid een themanummer voor over dromen.
- bijgedragen als lid aan de RvT van de IZB
- geparticipeerd in godsdienstgesprek van joden en christenen over de landsbelofte (aan TUU)
- activiteiten ondernomen gericht op verwerven van fondsen voor de stichting leerstoel

- In het kader van professionalisering een boeiende cursus verhalen vertellen gevolgd bij de vertelacademie.
- In het kader van netwerk vorming en samenwerking diverse ontmoetingen gehad met experts, waaronder Dr. Ahab Bdaiwi, Drs. Arnold Mol, Najib Tuzani, dr. Piet Meijering, dr. Maher Samuel, dr. Yassir Eric, Colin Chapman, Hikma Partnership, geparticipeerd in symposium tgv opening Arab Evangelical Christian Centre Cairo en in (het vervolg op) de promotie van Maher Samuel

Bijlage 2 – Publicaties

LEZINGEN

Wetenschappelijk

- 27/01: *A Clash of Civilizations Revisited. Kerk, Christelijke Theologie en 'de' Islam*, Inaugurele Rede Utrecht.
- 01/09 Liminality: Lessons from the growing MBB community: Tyndale Theological Seminary, Badhoevedorp, opening convocation.
- 22/05 Vereniging voor Theologie, Future of Academic Theology, n.a.v. A Clash of Civilizations, over het westerse karakter van Academic Theologie.
- 23/05 'Leiderschap en Polarisatie', symposium Leiderschap ETF Leuven, i.v.m. afscheid Jack Barentsen.

Populair wetenschappelijk

- 02/10 Lezing bij opening Arabic Evangelical Christian Centre van Maher Samuel, in Cairo: Exclusively Inclusive!

Populariserend

- 05/03, 'Gelijkenissen', CGK Veenendaal, leerhuis.
- 13/03, 'Onvoorstelbaar', Hervormde Gemeente IJsselmuiden.
- 25-03, 'Polarisatie', Hervormde Gemeente Wijk bij Duurstede.
- 07/10, Prot. Gemeente Schoonhoven: 'Adembenemend'.
- 28/12 workshop HGJB conferentie: Hou vol, God is trouw. Over Zending.
- Drie avonden n.a.v. Kwetsbare liefde. De kerk, de islam en de drie-enige God (sept-dec), Voorthuizen

Media/interviews

- 'Groeiende beweging 'Jezus-moslims' leeft in twee werelden. 'Tussen kerk en islamitische cultuur'. Interview in Nederlands Dagblad 27 januari 2025, p. 7
- Participatie (en organisatie) Podcast Heilige Grond, met Lody van de Kamp en Najib Tuzani (wordt uitgezonden in 2026) over Exclusiviteit en inclusiviteit.
- 'Cultuurchristendom is niet alleen een brug naar, maar ook een weg uit de kerk', in: Nederlands Dagblad 17 december 2025, p. 14.
- 'Uitingen van de Geest? Het zijn menselijke reacties die je ook in het voetbalstadion ziet.' In: Nederlands Dagblad 23 december 2025, p. 14.

CONFERENTIES/SYMPOSIA

- Interreligieuze studiereis Bosnië/Herzegovina, 4-10 april, diverse lezingen van Bosnische Moslims, Servische en Kroatische Christenen.

Bijlage 3 – Onderwijs

PTHU

Master (internationaal):

- Theology of Interreligious Encounter and Witness (met Prof. Dr. Benno van den Toren, Internationale Mater, 7.5 ECTS, November 2024-januari 2025) ging door te weinig deelnemers niet door.

Master(driejarige predikantsmaster)

- Ontwerpen Master Module: Leidinggeven met visie, met twee collega's uit veld Sources en Beroepsvorming en Spiritualiteit
- Begeleiden Ma thesis Wouter Rijnveld
- Afronden Theologische Interpretatie van Cultuur Wereldwijd (met Dr. Rick Benjamins (zie jaarverslag 2024)
- Lid examencie. Masteropleiding

Bachelor

- Concepts and Methods of Theology (Joint BA RUG, 7.5 ECTS, september - oktober 2025.)
- Jodendom/Islam, 3 ECT onderdeel Islam samen met Dr. Lieve Teugels (2025-2026 1^e kwartiel)
- Onderzoekslab II (joint Ba met VU)

PreMaster

- Jodendom/Islam, 3 ECT, onderdeel Islam, samen met Dr. Lieve Teugels.

Graduate School

- Research Design en seminar groups (1e fase Graduate School (Initial Graduate School) (oktober-november 2025)

OVERIGE INSTELLINGEN

- TUU: Godsdienstwetenschappen, jaar 1 en 2 Ba, totaal 5 uur.
- VU: 'Leiderschap en het interreligieuze dialoog' aan ambtsopleiding Centrum voor Islamitische Theologie, één college van 2 uur als bijdrage aan module 'Leiderschap en media', 02-12-2025
- ETF: module Islam Ba (4 ECT)

REDACTIE

- Redactie publicatie *The Identity and vocation of the Christian community as minority in the context of Islam*, proceedings van expertmeeting van 13, 14, November (verschijnt voorjaar 206).
- Redactielid PThUnie, artikel n.a.v. Inauguratie geschreven, interview met Rima Nasrallah -van Saane en Willem Jan de Wit over de situatie in Midden Oosten.
- De leerstoelhouder is lid van de redactie van Inspirare en heeft hiervoor redactionele werkzaamheden verricht.
- Godsdienstgesprek joodse en christelijke participanten

- 02-09 Participatie in leescommissie en oppositie van Joel Hartmann (ETF: Leuven): *Ecclesial Identity Formation among Christian Converts from Islam in Muslim-majority Regions: A Missiological Study on the Discourse of the Leadership of 'Communio Messianica*
- Review van Hans van Oort, *Israël. Wat Jezus, Apostelen en Evangelieschrijvers werkelijk zeggen* (Amsterdam: AUP, 2025).